

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ครอบคลุมสาระสำคัญต่าง ๆ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในด้านนโยบายการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม การจัดและพัฒนาบุคลากร หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การเรียนรู้ของเด็ก การวัดและประเมินพัฒนาการ และการนิเทศการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในปีการศึกษา 2542 เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 250 คน และครูระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 250 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีทั้งหมด 5 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม การจัดและพัฒนาบุคลากร หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ และ การนิเทศการสอน

ชุดที่ 2 แบบสอบถามครูระดับก่อนประถมศึกษา เกี่ยวกับการจัดและพัฒนาบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อม หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การเรียนรู้ของเด็ก และการวัดและประเมินพัฒนาการ

ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อม การจัดและพัฒนาบุคลากร หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ และ การนิเทศการสอน

ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์ครูระดับก่อนประถมศึกษา เกี่ยวกับการจัดและพัฒนาบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อม หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การเรียนรู้ของเด็กและการวัดและประเมินพัฒนาการ

ชุดที่ 5 แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 250 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 224 ฉบับ และครูระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 250 ฉบับ ได้รับคืน จำนวน 225 ฉบับ ส่วนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 12 คน และครูระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน และสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 12 คน และครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 12 คน รวมทั้งสิ้น 24 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนและครูระดับก่อนประถมศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูระดับก่อนประถมศึกษา วิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา แล้วนำเสนอในรูปความเรียง สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 และครูประจำชั้นระดับก่อนประถมศึกษาปีที่ 2 วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม การตอบแบบสัมภาษณ์ของผู้บริหารโรงเรียน และของครูระดับก่อนประถมศึกษา รวมทั้งผลที่ได้จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีข้อสรุปดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโรงเรียนอนุบาลอำเภอ

โรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่ มีพื้นที่ 11-20 ไร่ มีอาคารเรียน จำนวน 3-4 หลัง มีห้องเรียน จำนวน 5 ห้องขึ้นไป มีชั้นเรียนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 5 ห้องขึ้นไป มีชั้นเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 7-2 ห้อง ชั้นเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 3-4 ห้อง มีครูที่สอนระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 4 คน ครูที่สอนระดับประถมศึกษา จำนวน 11-20 คน และครูที่สอนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 6-10 คน นอกจากนี้มีครูที่สอนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 6-10 คน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ

2.1 นโยบายการจัดการเรียนการสอน

โรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่ เริ่มต้นดำเนินการจัดการเรียนการสอนเมื่อ พ.ศ. 2542 เนื่องจากทางสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเห็นว่าโรงเรียนมีความพร้อมทั้งทางด้านอาคารสถานที่และบุคลากร อีกทั้งโรงเรียนตั้งอยู่ใกล้ชุมชนในเขตอำเภอ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ รับนโยบายการจัดการเรียนการสอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งสร้างมาตรฐานและคุณภาพในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนในเขตอำเภออย่างเต็มศักยภาพ และรองรับเด็กที่จะเข้าไปเรียนในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มุ่งพัฒนาความพร้อมของเด็กทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โรงเรียนได้จัดตั้งคณะทำงานร่วมกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน จำนวน 1-5 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษา มีการประสานงานด้านนโยบายการจัดการเรียนการสอนกับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และโรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในด้านวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้บริหารโรงเรียนได้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนการสอนแก่คณะครูในโรงเรียน ผู้ปกครอง ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการประชุมชี้แจงและปฐมนิเทศ ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่พบว่าหลังจากดำเนินการในรูปแบบโรงเรียนอนุบาลอำเภอแล้วโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มขึ้น

ปัญหาด้านนโยบายการจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่ คือ 1) โรงเรียนอนุบาลอำเภอไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ได้ทั้งหมด ซึ่งแก้ไขโดยโรงเรียนกำหนดแผนการดำเนินงานตามนโยบายและขอความร่วมมือจากครูในการปฏิบัติงานตามแผนที่โรงเรียนกำหนดไว้ 2) บุคคลภายนอกยังไม่เข้าใจนโยบายการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งแก้ไขโดยจัดการประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้บุคคลภายนอกได้รับทราบ

2.2 การจัดสภาพแวดล้อม

ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา โดยจัดสนามเด็กเล่นให้มีเครื่องเล่นสนามเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังจัดบริเวณโรงเรียนให้มีความสะอาดและปลอดภัย มีความร่มรื่น โดยปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และมีต้นไม้ให้ร่มเงา สำหรับการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนให้เหมาะสม และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กครูระดับก่อนประถมศึกษาได้จัดบริเวณโรงเรียนให้มีความร่มรื่น เป็นธรรมชาติ และมีความปลอดภัย จัดสนามเด็กเล่นให้มีเครื่องเล่นสนามเพียงพอกับเด็ก และจัดที่นั่งเล่นพักผ่อนได้ร่มไม้

ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ด้านล่างของอาคารเรียน ปรับปรุงห้องเรียนให้มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทำให้เด็กสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนได้อย่างสะดวก สำหรับสื่อครุภัณฑ์ที่ใช้ในปัจจุบัน ได้รับการจัดสรรใหม่บางส่วน ผู้บริหารโรงเรียนจัดห้องกิจกรรมพิเศษสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่ ห้องสมุด และห้องศูนย์สื่อระดับก่อนประถมศึกษา

ครูระดับก่อนประถมศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีความเหมาะสม และส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยจัดห้องเรียนให้มีความสะอาด ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ จัดโต๊ะครูที่สามารถมองเห็นเด็กได้ทุกคน จัดมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม และสร้างเสริมวินัยให้กับเด็ก โดยสร้างข้อตกลงร่วมกันเมื่อเข้ามุมประสบการณ์ มีที่เก็บของใช้ส่วนตัวหรือผลงานของเด็กแต่ละคน จัดป้ายนิเทศตรงตามหน่วยการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงบรรยากาศภายในห้องเรียนเป็นประจำ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจ มีความอยากรู้อยากเห็น และเกิดการเรียนรู้

ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ที่พบ คือ 1) โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัด และปรับปรุงสภาพแวดล้อม ซึ่งแก้ไขโดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน 2) ครูระดับก่อนประถมศึกษาขาดงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และวัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ ซึ่งได้แก้ไขโดยครูระดับก่อนประถมศึกษาใช้เงินส่วนตัวจัดทำอุปกรณ์ เพื่อจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน 3) สื่อและครุภัณฑ์มีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา และไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแก้ไขโดยโรงเรียนจัดงบประมาณให้ครูผลิตสื่อที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และให้ครูยืมสื่อจากห้องเรียนใกล้เคียง 4) เครื่องเล่นสนามมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอกับเด็ก บางชนิดก็ชำรุด และขาดการบำรุงรักษา ซึ่งแก้ไขโดยโรงเรียนขอความร่วมมือจากนักการภารโรง และผู้ปกครองช่วยซ่อมแซม และขอรับบริจาคเครื่องเล่นสนามจากชุมชน 5) ไม่มีสนามสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งเด็ก ๆ ต้องเล่นร่วมกับเด็กระดับอื่น ซึ่งยังแก้ไขปัญหาไม่ได้

2.3 การจัดและพัฒนาบุคลากร

ผู้บริหารโรงเรียนสำรวจความพร้อมของคณะครูในโรงเรียนก่อนดำเนินการตามนโยบายโรงเรียนอนุบาลอำเภอโดยจัดประชุมคณะครู ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดครูเข้าสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษาโดยพิจารณาเลือกครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กระดับก่อนประถมศึกษา และมีความสมัครใจที่จะสอนระดับนี้ การเตรียมตัวของครูเมื่อได้รับมอบหมายให้สอนระดับก่อนประถมศึกษา ครูส่วนใหญ่เข้ารับการฝึกอบรม และศึกษาเอกสาร ตำราทางการศึกษาปฐมวัย และผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูได้มีการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา โดยส่งครูให้เข้ารับการฝึกอบรม และเข้าร่วมการประชุมปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังพาครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนอื่นหรือหน่วยงานอื่นที่ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในด้านวิธีการสอน การเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และการผลิตสื่อการเรียนการสอน แล้วนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า ครูที่เข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมการประชุมปฏิบัติการ และศึกษาดูงานนอกสถานที่ นำความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนได้สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูระดับก่อนประถมศึกษา โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูระดับก่อนประถมศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ ให้คำปรึกษา และช่วยแก้ไขปัญหาในการทำงานของครู

ปัญหาด้านการจัดและพัฒนาบุคลากร ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ 1) โรงเรียนขาดบุคลากร โดยเฉพาะครูที่มีวุฒิการศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง ผู้บริหารโรงเรียนได้แก้ไข

โดยดำเนินการส่งครูที่ไม่ได้จบทางด้านการศึกษาปฐมวัยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา และพาครูไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ 2) ครูขาดแคลน ทุนทรัพย์เพื่อใช้ในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ซึ่งแก้ไขโดยขอให้โรงเรียนจัดงบประมาณสนับสนุน 3) ครูขาดแหล่งความรู้ที่จะพัฒนาตนเอง ซึ่งแก้ไขโดยขอคำปรึกษาจากศึกษานิเทศก์อำเภอ และ ขอเยี่ยมเอกสารทางการศึกษาปฐมวัยจากเพื่อนครูและโรงเรียนอื่น 4) ครูบางคนไม่มีความรู้ในการจัด การเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา เพราะเพิ่งรับหน้าที่จากครูระดับก่อนประถมศึกษาที่เข้า โครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด ซึ่งแก้ไขโดยเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา และศึกษาดูงานนอกสถานที่

2.4 หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์

ผู้บริหารโรงเรียนเลือกใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรม วิชาการในการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนอนุบาลอำเภอ โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อจัดประสบการณ์แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้พัฒนาในทิศทางที่ถูกต้องและ สนองตอบต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน โดยจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ หลักสูตรแก่ผู้ปกครอง ด้วยการจัดประชุมชี้แจงกับผู้ปกครอง โดยให้ครูชี้แจงทำความเข้าใจกับ ผู้ปกครองโดยตรง ผู้บริหารโรงเรียนจัดบริการวัสดุหลักสูตรให้กับครู โดยการเตรียมหลักสูตร และคู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนจัดทำ เอกสารและคู่มือประกอบหลักสูตร ได้แก่ การจัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน และคู่มือการจัดมุม ประสบการณ์ต่าง ๆ โดยให้ครูหัวหน้าสายชั้นระดับก่อนประถมศึกษาเป็นผู้บริการเอกสารและคู่มือ ประกอบหลักสูตร เอกสารหลักสูตรที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาใช้ประกอบจัดการเรียน การสอน ได้แก่ หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ และคู่มือหลักสูตร ก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ แล้วนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ ของเด็กทุก ๆ ด้าน และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น มีการปรับปรุงหลักสูตรบางหน่วยการเรียน ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และเหมาะสมกับเด็กทั้งชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนได้ส่ง ครูระดับก่อนประถมศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ที่หน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้จัดการฝึกอบรม ครูระดับก่อนประถมศึกษาได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะการใช้หลักสูตร โดยศึกษาหลักสูตรด้วยตนเอง และเข้ารับการฝึกอบรม เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร

ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ มีความเหมาะสม เพราะครูระดับก่อนประถมศึกษาสามารถปรับใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับเด็กและสภาพท้องถิ่น ส่วนครูมีความเห็นว่าหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการที่ใช้อยู่ มีความเหมาะสม เพราะหลักสูตรเปิดโอกาสให้ครูได้จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรก่อนประถมศึกษา และตรวจแผนการจัดประสบการณ์ประกอบกับการให้อิสระแก่ครูระดับก่อนประถมศึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา

ปัญหาด้านหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ 1) โรงเรียนขาดงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งแก้ไขโดยโรงเรียนจัดหางบประมาณจากแหล่งทุนภายนอก 2) ผู้ปกครองไม่เข้าใจหลักการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งแก้ไขโดยผู้บริหารโรงเรียนจัดประชุมชี้แจง และครูประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้รับทราบเกี่ยวกับหลักการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนอนุบาลอำเภอ 3) ครูระดับก่อนประถมศึกษาขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และการปรับใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ซึ่งแก้ไขโดยเข้ารับการฝึกอบรมหรือศึกษาเอกสารหรือขอคำแนะนำจากผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540

2.5 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูระดับก่อนประถมศึกษาเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ และเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพบว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่จัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้า โดยวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าก่อนทำการสอน 1 สัปดาห์ โดยที่ครูและเด็กร่วมกันกำหนดหัวข้อเนื้อหาประสบการณ์ เลือกเนื้อหาตามความต้องการและความสนใจของเด็ก และเลือกเนื้อหาจากเรื่องที่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่ไกลตัวเด็ก ครูได้จัดตารางกิจกรรมประจำวันตามตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวันที่มีอยู่ในหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ ครูระดับก่อนประถมศึกษาได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ และเป็นกิจกรรมบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจอย่างมีความสุข เทคนิคและวิธีการที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาใช้มากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การสนทนา การใช้เพลง การถามคำถาม และบทบาทสมมติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พบว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ใช้การถามคำถาม

กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ และกิจกรรมศิลปะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อีกทั้งครูระดับก่อนประถมศึกษาได้จัดกิจกรรมนำสู่การเรียนการสอน เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจ และพร้อมที่จะเรียนรู้ มีการแบ่งกลุ่มเด็กเพื่อทำกิจกรรม และในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสังเกตและมองดูเด็กรอบ ๆ ห้องเรียนตลอดเวลา ให้ความสนใจกับเด็กทุกคน ให้การเสริมแรงทางบวก และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดี นอกจากนี้ ครูระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ ดำเนินการจัดกิจกรรมประจำวันตามขั้นตอนที่บันทึกไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ ยกเว้นเกมการศึกษา และครูได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กนอกเวลาเรียนด้วยการจัดปายนิเทศ และเยี่ยมบ้านของเด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้กับผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ผู้ปกครองช่วยจัดเตรียมอุปกรณ์ และดูแลเด็กขณะทำกิจกรรมในห้องเรียน

ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ 1) ครูระดับก่อนประถมศึกษาขาดงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแก้ไขโดยขอให้โรงเรียนจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 2) การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาในแต่ละวันไม่ได้ทำตามที่กำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน ซึ่งแก้ไขโดยยืดหยุ่นเวลา เพื่อให้เด็กทำกิจกรรมได้ครบทุกกิจกรรม

2.6 สื่อการเรียนการสอน

ครูระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองนั้นมีความรู้เรื่องการผลิต การใช้ และการซ่อมบำรุงสื่อการเรียนการสอนเป็นอย่างดี เพราะได้รับการอบรม และมีความสนใจหาความรู้เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนใหม่ ๆ อยู่เสมอ สื่อการเรียนการสอนที่มีในโรงเรียนได้มาจากการจัดซื้อและผลิตขึ้นใช้เอง ครูระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นสื่อการเรียนการสอนที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อการเรียนการสอนที่นักเรียนชายส่วนใหญ่สนใจมากที่สุด ได้แก่ ไม้บล็อก ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่นักเรียนหญิงส่วนใหญ่สนใจมากที่สุด ได้แก่ หนังสือและตุ๊กตา หลังจากที่ใช้สื่อการเรียนการสอนแล้ว ครูระดับก่อนประถมศึกษาจะตรวจสอบว่าสื่อการเรียนการสอนมีสภาพสมบูรณ์ และมีจำนวนครบถ้วนหรือไม่ แล้วเก็บสื่อการเรียนการสอนให้เป็นระเบียบ เป็นหมวดหมู่ตามลักษณะและประเภทของสื่อการเรียนการสอน

ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอนที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ 1) สื่อการเรียนการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งแก้ไขโดยครูใช้เงินส่วนตัวจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนใหม่หรือผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เอง 2) ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแก้ไขโดยครูใช้เงินส่วนตัวจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนใหม่

หรือผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นใช้เอง 3) สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพชำรุด ซึ่งแก้ไขโดยครูซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอนด้วยตนเอง

2.7 การเรียนรู้ของเด็ก

ลักษณะของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ นั้น เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน และใช้ภาษากลางและภาษาท้องถิ่น (2 ภาษา) ในการสื่อสาร เด็กระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีช่วงความสนใจในระยะสั้น เด็กระดับก่อนประถมศึกษาเกิดการเรียนรู้จากการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ดังนั้นครูระดับก่อนประถมศึกษาจึงมีวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งจัดประสบการณ์โดยเน้นให้เด็กปฏิบัติจริง การปฏิบัติของครูเมื่อพบว่าเด็กมีปัญหาในการเรียนรู้ ครูให้ความสนใจเด็กที่มีปัญหามากขึ้น และขอความร่วมมือผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา

ครูระดับก่อนประถมศึกษาเห็นว่าเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในชั้นเรียนมีความพร้อมด้านร่างกาย แต่ยังขาดความพร้อมในด้านการเรียนรู้และอารมณ์ เพราะเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อนจากที่บ้าน ครอบครัวมีฐานะยากจนและไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ วิธีส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา ทำโดยครูจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน บันทึกพฤติกรรมและความสามารถของเด็กแต่ละคน ในระเบียบพฤติกรรมของเด็ก

ปัญหาด้านการเรียนรู้ของเด็กที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ เด็กมีสมาธิสั้น เด็กขนเกินไป เด็กขาดความพร้อมในการเรียนรู้ เด็กไม่ค่อยสนใจ ห่วงเล่น ไม่กล้าพูด และไม่กล้าแสดงออก ในขณะที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งแก้ไขโดยจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่เด็กสนใจ จัดกิจกรรมที่สนุกสนานและใช้สื่อที่แปลกใหม่ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้าน เป็นรายบุคคล

2.8 การวัดและประเมินพัฒนาการ

ครูระดับก่อนประถมศึกษามีความเห็นว่าการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญมาก เพราะทำให้ทราบพื้นฐานพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาจะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก และทำให้ทราบครุความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคนหลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์ โดยครูระดับ

ก่อนประถมศึกษาได้วัดและประเมินพัฒนาการเด็กทุกด้าน ตามสภาพความเป็นจริงจากแฟ้มสะสมผลงานของเด็ก ครูระดับก่อนประถมศึกษาเตรียมตัวก่อนการประเมินพัฒนาการ โดยศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็ก รวมทั้งศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ ครูระดับก่อนประถมศึกษาประเมินพัฒนาการของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาทุกครั้งที่ทำกิจกรรม ด้วยการสังเกตและบันทึกพัฒนาการ ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกที่สุดและง่ายที่สุด เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการ ได้แก่ สมุดรายงานประจำตัวเด็กระดับก่อนประถมศึกษา (อบ.01) และแฟ้มสะสมผลงาน หลังจากประเมินพัฒนาการแล้ว ครูระดับก่อนประถมศึกษาได้รายงานผลการประเมินพัฒนาการไปยังผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองเด็ก

ปัญหาด้านการวัดและประเมินพัฒนาการที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ 1) เด็กมีจำนวนมากเกินไป ทำให้การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ซึ่งแก้ไขโดยแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม แล้วประเมินเด็กจนครบพัฒนาการทุกด้าน 2) ผู้ปกครองไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ซึ่งแก้ไขโดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก 3) ครูระดับก่อนประถมศึกษาไม่ค่อยมีเวลาในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก เพราะต้องรับผิดชอบงานที่นอกเหนือจากการสอน เช่น งานธุรการ การเงิน เป็นต้น ซึ่งแก้ไขโดยผู้บริหารโรงเรียนไม่มอบหมายงานพิเศษต่าง ๆ ให้

2.9 การนิเทศการสอน

ผู้นิเทศการสอนระดับก่อนประถมศึกษาภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการโรงเรียน ครูหัวหน้าสายชั้นระดับก่อนประถมศึกษา และบุคคลที่ผู้บริหารโรงเรียนแต่งตั้ง ผู้บริหารโรงเรียนมีหลักในการคัดเลือกผู้นิเทศการสอนระดับก่อนประถมศึกษาภายในโรงเรียน โดยคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับการนิเทศการสอนระดับก่อนประถมศึกษาจากหน่วยงานภายนอกโรงเรียนนั้น โรงเรียนได้รับการนิเทศการสอนจากศึกษานิเทศก์อำเภอและศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยกิจกรรมการนิเทศที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาได้รับ คือ การให้คำปรึกษา และการสังเกตการสอนหรือตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศการสอนในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเขียนแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งมีกำหนดเวลาการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง เมื่อทำการนิเทศการสอนแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนได้แจ้งผลการนิเทศแก่ครูระดับก่อนประถมศึกษา เพื่อนำผลการนิเทศไปใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาที่รับการนิเทศการสอนได้นำผลการนิเทศไปปรับปรุงการจัด

อนุบาลอำเภอให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของชุมชนและท้องถิ่น โดยได้รับการช่วยเหลือจากโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือจากโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดในด้านวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

หลังจากดำเนินการในรูปแบบโรงเรียนอนุบาลอำเภอแล้ว พบว่าโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มขึ้น เพราะผู้ปกครองให้การยอมรับในมาตรฐานของโรงเรียน ซึ่งบรรลุผลตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการที่ผู้ปกครองให้การยอมรับในมาตรฐานของโรงเรียน นั้นมาจากการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ด้วยการประชุมชี้แจงและการปฐมนิเทศผู้ปกครอง แต่ยังมีผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เข้าใจนโยบายการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งแก้ไขโดยเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้บุคคลภายนอกได้รับทราบเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

2. การจัดสภาพแวดล้อม

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนอนุบาลอำเภอต่าง ๆ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา โดยคำนึงถึงบรรยากาศในการเรียนรู้ ความสะอาดและความปลอดภัย ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษานั้นมีความสำคัญต่อเด็กระดับประถมศึกษา เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่มีความต้องการที่จะเรียนรู้ มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ซึ่งถ้าโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมที่ดี เด็กจะเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และสามารถส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกันไป ดังที่ ราศี ทองสวัสดิ์ (2538) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อเด็กเป็นอันมากเพราะเด็กต้องสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมตลอดเวลา หากสภาพแวดล้อมดีเด็กก็จะอยู่อย่างมีความสุข การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน โรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่จัดบริเวณโรงเรียนให้มีความร่มรื่น เป็นธรรมชาติ มีความปลอดภัย มีสนามเด็กเล่นที่มีเครื่องเล่นสนามเพียงพอกับเด็ก และจัดที่นั่งเล่นพักผ่อนได้ร่มไม้ ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ (2540) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียน รวมทั้งการจัดสนามเด็กเล่นพร้อมเครื่องเล่นสนาม รักษาความปลอดภัย ดูแลความสะอาด และมีต้นไม้ให้ความร่มรื่นรอบ ๆ บริเวณโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่จัดอาคารเรียนสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาโดยเฉพาะ และจัดห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษาให้อยู่ชั้นล่างของอาคารเรียน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีเหมาะสมที่จัดห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษาให้อยู่ชั้นล่างของอาคารเรียน เพราะเด็กในวัยนี้ไม่ชอบอยู่นิ่งต้องการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ถ้าจัดห้องเรียนให้อยู่ชั้นบนของอาคารเรียนเด็กอาจเกิดอันตรายได้

การเรียนการสอนของตนเองให้ดีขึ้น และมีความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

ปัญหาการนิเทศการสอนที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ การนิเทศการสอนและติดตามผล ยังทำได้ไม่ต่อเนื่องและการนิเทศการสอนยังทำได้น้อยครั้ง ซึ่งแก้ไขโดยกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการนิเทศการสอน และขอความร่วมมือจากผู้นิเทศให้มานิเทศอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาตินั้น ผู้บริหารโรงเรียนรับนโยบายการจัดการเรียนการสอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. 2542 โดยมุ่งสร้างมาตรฐานและคุณภาพในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กในเขตอำเภออย่างเต็มศักยภาพ และรองรับเด็กที่จะเข้าไปเรียนในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ผู้บริหารโรงเรียนจัดการประชุมชี้แจงและปฐมนิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายการจัดการเรียนการสอนแก่คณะครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา แต่ยังคงพบปัญหาบุคคลภายนอกยังไม่เข้าใจนโยบายการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน หลังจกดำเนินการในรูปแบบโรงเรียนอนุบาลอำเภอแล้ว โรงเรียนมีจำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มขึ้น การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน มีการจัดสนามเด็กเล่นให้มีเครื่องเล่นสนามเพิ่มขึ้น จัดบริเวณโรงเรียนให้มีความสะอาดและปลอดภัย มีความร่มรื่น โดยปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ และมีต้นไม้ให้ร่มเงา ผู้บริหารโรงเรียนจัดห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษาอยู่ด้านล่างของอาคาร ปรับปรุงห้องเรียนให้มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ครูระดับก่อนประถมศึกษาจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีความสะอาด ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ จัดโต๊ะครูที่สามารถมองเห็นเด็กได้ทุกคน จัดมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม มีที่เก็บของใช้ส่วนตัวหรือผลงานของเด็กแต่ละคน จัดป้ายนิเทศตรงตามหน่วยการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลงบรรยากาศภายในห้องเรียนเป็นประจำ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อม การจัดและพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนจัดครูเข้าสอนระดับชั้นก่อนประถมศึกษาโดยพิจารณาเลือกครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กระดับก่อนประถมศึกษา และสมัครใจที่จะสอนระดับก่อนประถมศึกษา ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนขาดบุคลากร โดยเฉพาะครูที่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยโดยตรง ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งครูที่ไม่ได้จบการศึกษาทางการศึกษาปฐมวัยเข้ารับการฝึกอบรม และศึกษาดูงานนอกสถานที่ แล้วนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูระดับก่อนประถมศึกษา เลือกใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการในการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา โดยปรับปรุงหลักสูตรบางหน่วยการเรียนรู้ให้

เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก ทุก ๆ ด้าน และสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น โรงเรียนสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรด้วยการจัดประชุมชี้แจง และให้ครูชี้แจงโดยตรงกับผู้ปกครอง ปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร แก้ไขโดยจัดหางบประมาณจากแหล่งทุนภายนอก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่จัดทำกำหนดการสอนและแผนการจัดประสบการณ์ไว้ล่วงหน้าก่อนทำการสอน 1 สัปดาห์ โดยเลือกเนื้อหาตามความต้องการและความสนใจของเด็ก และเลือกเนื้อหาจากเรื่องที่ใกล้ตัวไปสู่เรื่องที่ไกลตัวเด็ก จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ และเป็นกิจกรรมบูรณาการโดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กทุกด้าน และให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจอย่างมีความสุข เทคนิคและวิธีการที่ใช้มากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การสนทนา การใช้เพลง การใช้คำถาม และบทบาทสมมติ ปัญหาที่พบ คือ ครูระดับก่อนประถมศึกษาขาดงบประมาณเพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน แก้ไขโดยขอให้โรงเรียนจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเกมการศึกษาไม่ได้จัด ซึ่งแก้ไขโดยการยืดหยุ่นเวลาในแต่ละวัน เพื่อให้เด็กทำกิจกรรมครบทุกกิจกรรม ด้านสื่อการเรียนการสอน ครูระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ใช้สื่อการเรียนการสอนที่เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ปัญหาที่พบ คือ สื่อการเรียนการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็ก แก้ไขโดยครูผลิตสื่อการเรียนการสอนขึ้นเอง ด้านการเรียนรู้ของเด็ก เด็กระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน และใช้ภาษากลางและภาษาท้องถิ่น (2 ภาษา) ในการสื่อสาร ครูระดับก่อนประถมศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และจัดประสบการณ์โดยเน้นการปฏิบัติจริง ปัญหาที่พบ คือ เด็กมีสมาธิสั้น และเด็กขาดความพร้อมในการเรียนรู้ แก้ไขโดยจัดกิจกรรมที่เด็กสนใจ สนุกสนาน และใช้สื่อที่แปลกใหม่ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้ครบทุกด้านเป็นรายบุคคล ด้านการวัดและประเมินพัฒนาการ ครูระดับก่อนประถมศึกษาประเมินพัฒนาการเด็กทุกด้าน ตามสภาพความเป็นจริงจากแฟ้มสะสมผลงานของเด็ก ครูเตรียมตัวก่อนการประเมินพัฒนาการ โดยศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือประเมินพัฒนาการ รวมทั้งศึกษาและทำความเข้าใจพัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ แล้วประเมินพัฒนาการทุกครั้งที่เด็กทำกิจกรรมด้วยการสังเกตและบันทึกพัฒนาการ หลังจากประเมินพัฒนาการ ครูนำผลการประเมินพัฒนาการรายงานไปยังผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองเด็ก ปัญหาที่พบ คือ เด็กมีจำนวนมากเกินไป ทำให้การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง แก้ไขโดยแบ่งกลุ่มเด็ก แล้วประเมินเด็กจนครบพัฒนาการทุกด้าน และผู้ปกครองไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินพัฒนาการ แก้ไขโดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ด้านการนิเทศการสอน ผู้นิเทศการสอนระดับก่อนประถมศึกษาภายในโรงเรียน ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการโรงเรียน ครูหัวหน้าสายชั้นระดับก่อนประถมศึกษา และบุคคลที่

ผู้บริหารโรงเรียนแต่งตั้ง สำหรับการนิเทศการสอนระดับก่อนประถมศึกษาจากหน่วยงานภายนอก โรงเรียน ครูได้รับการนิเทศการสอนจากศึกษานิเทศก์อำเภอและศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยการให้ คำปรึกษา และการสังเกตการสอนหรือตรวจเยี่ยมชั้นเรียน มีการนิเทศการสอนภายในโรงเรียน เดือนละ 1 ครั้ง เมื่อทำการนิเทศการสอนแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนได้แจ้งผลการนิเทศแก่ครู เพื่อให้ นำ ผลการนิเทศไปปรับปรุงการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ปัญหาที่พบ คือ การนิเทศการสอนและ ติดตามผลยังทำได้ไม่ต่อเนื่องและยังทำได้น้อยครั้ง แก้ไขโดยกำหนดเวลาที่แน่นอนในการนิเทศ การสอน และขอความร่วมมือจากผู้นิเทศให้มานิเทศอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. นโยบายการจัดการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่เริ่มต้นดำเนินการจัดการเรียนการสอนใน รูปแบบของโรงเรียนอนุบาลอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2542 ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ที่กำหนดให้มีโรงเรียนอนุบาลอำเภอครบทุกอำเภอ ภายในปีงบประมาณ 2542 ทั้งนี้โรงเรียนมีเหตุผลในการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาลอำเภอ เนื่องจากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเห็นว่า โรงเรียนมีความพร้อม ทั้งทางด้านอาคารสถานที่และบุคลากร อีกทั้งตั้งอยู่ใกล้ชุมชนในเขตอำเภอ ดังนั้นจึงส่งรายชื่อของโรงเรียนไปยังสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อ พิจารณาเป็นโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ที่คัดเลือกโรงเรียนอนุบาลอำเภอจากโรงเรียนที่มีความพร้อม ทั้งทางด้านอาคารสถานที่ บุคลากรและตั้งอยู่ในชุมชนหลัก โรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่ รับนโยบายการจัดการเรียนการสอนมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งสร้างมาตรฐานและคุณภาพในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนในเขตอำเภออย่างเต็ม ศักยภาพและรองรับเด็กที่จะเข้าไปเรียนในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด มุ่งพัฒนาความพร้อม ของเด็กในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541) ที่จัดและพัฒนาโรงเรียน

ได้แก่ ตกบันไดหรือร่วงลงมาจากอาคารเรียน ดังที่ เบญจมา แสงมลิ (2528) ได้กล่าวว่า อาคารเรียนระดับก่อนประถมศึกษาควรเป็นอาคารชั้นเดียว ถ้าใช้อาคาร 2 ชั้น ควรให้เด็กอยู่ชั้นล่างของอาคาร

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน โรงเรียนอนุบาลอำเภอตำบองดำเนินการปรับปรุงห้องเรียนให้มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยจัดให้มีความสะอาดปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ มีมุมประสบการณ์อย่างน้อย 4 มุม ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2540) ที่กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและความสะอาด เพื่อให้เด็กรู้สึกอบอุ่น มั่นใจ และมีความสุข

ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ที่พบ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อม เครื่องเล่นสนามมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสภิตอนงค์ บุญช่วย (2530) ที่พบว่า โรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร เครื่องเล่นสนามมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็ก ปัญหานี้ทางโรงเรียนแก้ไขโดยขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการจัดและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2541) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาของรัฐจะรอแต่งบประมาณแผ่นดินอย่างเดียวไม่ได้ เพราะประเทศมีงบประมาณจำกัด ผู้บริหารโรงเรียนต้องรู้จักร่วมมือกับชุมชน สมาภรวัด เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ผู้ปกครองเด็ก องค์กรให้ความช่วยเหลือของประเทศ มูลนิธิต่าง ๆ ห้างร้านบริษัทใหญ่ ๆ บุคลากร และผู้มีจิตศรัทธา ฯลฯ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากรสำหรับส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียน

3. การจัดและพัฒนาบุคลากร

ผู้บริหารโรงเรียนสำรวจความพร้อมของคณะครูในโรงเรียนก่อนดำเนินการตามนโยบายโรงเรียนอนุบาลอำเภอด้วยจัดประชุมคณะครู ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการจัดครูเข้าสอนระดับก่อนประถมศึกษา โดยพิจารณาเลือกครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กระดับก่อนประถมศึกษาและมีความสมัครใจ ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541) ที่แสดงทัศนะเกี่ยวกับการจัดครูเข้าสอนว่า ควรดำเนินการจัดตามวิชาเอกที่เรียนมา จัดตามวิชาโทที่เรียนมา จัดตามความสนใจและจัดตามประสบการณ์ของครู ในการเตรียมครูเข้าสอนระดับก่อนประถมศึกษานั้น ผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาและพาครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ มัลลาลลี และ ดัฟฟี (Mullally and Duffy, 1978) ที่กล่าวว่า การพัฒนาครู-อาจารย์ เป็นกระบวนการพัฒนาความก้าวหน้าในด้านวิชาชีพของครูและการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งหมายความว่า การพัฒนาครูจะช่วยให้ครูได้พัฒนาความสามารถในการเป็นครู ซึ่งจะเป็นผลต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

และในระหว่างปฏิบัติราชการ ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยส่งครูเข้ารับการอบรมและการประชุมปฏิบัติการ ดังที่ สวอนสเบิร์ก (Swansberg, 1968) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากรในรูปแบบของการศึกษาขณะปฏิบัติงานว่า เป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคลากรได้ปรับปรุงสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของตน ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมและให้คำปรึกษาเมื่อครูมีปัญหาในการทำงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูที่เริ่มตั้งแต่การรับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน ขณะปฏิบัติงานและเมื่อปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายแล้ว ทำให้ครูมีกำลังใจและตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานและมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำ

ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนขาดบุคลากร ซึ่งบางโรงเรียนมีสาเหตุมาจากครูระดับก่อนประถมศึกษาเข้าโครงการเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด ผู้บริหารต้องแก้ปัญหาด้วยการจัดครูที่สอนระดับอื่นเข้าสอนแทนและครูเหล่านั้นไม่ได้จบการศึกษาทางด้านการศึกษาปฐมวัย จึงทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งแก้ปัญหาโดยการส่งครูระดับก่อนประถมศึกษาที่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านการศึกษาปฐมวัยเข้ารับการอบรม และพาไปศึกษาดูงานนอกสถานที่

4. หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์

โรงเรียนอนุบาลอำเภอใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ สำหรับจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายในการใช้หลักสูตรเพื่อจัดประสบการณ์แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาได้พัฒนาในทิศทางที่ถูกต้องและสนองตอบต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา พวงมาลี (2542) ที่พบว่า โรงเรียนและศูนย์เด็กระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่ใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ ในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนเตรียมครูให้มีความสามารถและทักษะการใช้หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 โดยส่งครูเข้ารับการอบรมและครูศึกษาหลักสูตรด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ที่กล่าวว่า การเตรียมอบรมครูเพื่อใช้หลักสูตร ถือเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการสอน ถ้าครูไม่ได้รับการอบรมนวัตกรรมเทคโนโลยีวิธีการสอน กระบวนการใหม่ ๆ ที่นำไปใช้ แม้จะเขียนเสนอแนะไว้ชัดเจนที่หลักสูตรคู่มือครู แต่การนำไปใช้อาจจะสื่อสารได้ไม่เต็มที่ การใช้หลักสูตรก็ดำเนินไปอย่างขาดประสิทธิภาพ โรงเรียนสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแก่ผู้ปกครอง ด้วยการจัดประชุมชี้แจง และให้ครูระดับก่อนประถมศึกษาชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองโดยตรง ผู้บริหารโรงเรียน

มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หลักสูตรตรวจแผนการสอน และให้อิสระกับครูระดับก่อนประถมศึกษา ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ด้วยการปรับปรุงบางหน่วยการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเด็กทั้งชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ที่กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรระดับห้องเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน โดยนำเอาหลักสูตรระดับชาติมาปรับใช้ให้เหมาะสมในทางปฏิบัติจริง ครูหัวหน้าสายชั้นระดับก่อนประถมศึกษาเป็นผู้บริการเอกสาร และคู่มือประกอบหลักสูตรต่าง ๆ ให้กับครูทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ สวัสดิ์ อุทรานันท์ (2532) ที่กล่าวว่า หัวหน้าหมวดวิชาหรือหัวหน้าสายวิชาควรที่จะดำเนินการส่งเสริมการใช้หลักสูตร โดยการจัดหาวัสดุหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และให้บริการแก่ครูคนอื่นที่อยู่ภายในสายเดียวกัน

ผู้บริหารและครูมีความเห็นตรงกันว่า หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 มีความเหมาะสม เพราะหลักสูตรเปิดโอกาสให้กับครูได้จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กสนใจ และสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ โรงเรียนขาดงบประมาณในการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรพยายามจัดหางบประมาณจากภายนอกสำหรับการพัฒนาหลักสูตร

5. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ครูเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยการเขียนแผนการจัดประสบการณ์และเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก ครูวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า ก่อนทำการสอน 1 สัปดาห์ โดยที่ครูและเด็กร่วมกันกำหนดหัวข้อเนื้อหาประสบการณ์ ซึ่งยังดำเนินการได้ไม่ครบตามที่ กรมวิชาการ (2540) ได้เสนอว่า การเลือกเนื้อหา มี 3 วิธี คือ เด็กเป็นผู้เลือก ครูและเด็กร่วมกันเลือก และครูเป็นผู้เลือก ครูเลือกเนื้อหาตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เลือกเนื้อหาจากเรื่องที่ใกล้ตัวเด็กไปสู่เรื่องที่ไกลตัวเด็ก จัดกิจกรรมที่ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กทุกด้าน ได้แก่ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและเป็นกิจกรรมบูรณาการ ให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจและเรียนรู้อย่างมีความสุข ครูมีหลักในการจัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยจัดตามความสนใจและสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู พบว่า ครูได้จัดกิจกรรมนำสู่การเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเกิดความสนใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ ครูแบ่งกลุ่มเด็กเพื่อทำกิจกรรม ในระหว่างจัดกิจกรรม ครูจะสังเกต มองดูเด็กรอบ ๆ ห้องเรียนตลอดเวลา ให้ความสนใจเด็กทุกคน ให้การเสริมแรงทางบวก เช่น การชมเชย สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและเจตคติที่ดี ผู้วิจัยเห็นว่า

เป็นสิ่งที่ดี เพราะเป็นการปลูกฝังสิ่งที่ดีงามและเป็นพื้นฐานที่ดีทางจิตใจ เทคนิคและวิธีการที่ครูใช้มากในการจัดกิจกรรม ได้แก่ การสนทนา การใช้คำถาม การใช้เพลง การใช้กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ การใช้กิจกรรมศิลปะ การใช้คำคล้องจอง และการสาธิต ครูส่วนใหญ่ดำเนินการจัดกิจกรรมประจำวันตามที่บันทึกไว้ในบันทึกการสอนได้บางกิจกรรม โดยกิจกรรมที่มักไม่ได้จัดให้กับเด็ก คือ กิจกรรมเกมการศึกษา อาจเกิดจากเด็กกลับบ้านเร็ว หรือ ครูไม่ได้ทำเกมการศึกษา ซึ่งครูแก้ไขปัญหาโดยจัดไว้ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ เมื่อเด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์เสร็จ ครูจะให้เล่นเกมการศึกษาต่อ

ครูจัดตารางกิจกรรมประจำวันตามตัวอย่างตารางกิจกรรมประจำวันที่มีอยู่ในหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ ครูเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่ในช่วงที่ผู้วิจัยสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยไม่พบว่ามีผู้ปกครองมาร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองยังขาดความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน

ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ ครูขาดงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่าครูขอให้โรงเรียนจัดงบประมาณสนับสนุน และปัญหาเด็กในชั้นเรียนมีจำนวนมากเกินอัตราจำนวนเด็กต่อห้องเรียนตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ ทำให้การจัดกิจกรรมในแต่ละวันทำไม่ได้ครบตามที่กำหนดไว้ในตารางกิจกรรมประจำวัน โดยเฉพาะกิจกรรมเกมการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าครูพยายามยืดหยุ่นเวลาในแต่ละวัน เพื่อให้เด็กสามารถทำกิจกรรมได้ครบทุกกิจกรรม ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการกำหนดจำนวนเด็กในแต่ละชั้นให้เป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูตั้งไว้

6. สื่อการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยใช้สื่อที่เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและอยู่ใกล้ตัวเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับที่กรมวิชาการ (2540) ได้เสนอแนะว่า สื่อที่นำไปใช้ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ควรใช้สื่อที่เป็นของจริง สื่อธรรมชาติ สื่อที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก สื่อที่ปลอดภัยต่อตัวเด็กและใช้สื่อเพื่อพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน หลังจากใช้สื่อการสอนแล้ว ครูจะตรวจสอบว่าสื่อที่มีอยู่นั้น อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์และครบจำนวนหรือไม่ แล้วเก็บสื่อให้เป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2540) ที่ได้เสนอวิธีการเก็บรักษาและซ่อมแซมสื่อ ซึ่งดำเนินการโดยเก็บสื่อให้เป็นระเบียบตามหมวดหมู่ ฝึกให้เด็กหยิบสื่อออกมาใช้ได้เองและเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย ฝึกให้เด็กรู้ความหมายของสัญลักษณ์ที่แทน

หมวดหมู่ของสื่อ เพื่อเด็กจะได้เก็บเข้าที่ได้ถูกต้องและตรวจสอบสื่อหลังจากที่ใช้แล้วทุกครั้งว่าสื่อมีสภาพสมบูรณ์และมีจำนวนครบถ้วนหรือไม่ ซ่อมแซมสื่อชำรุดและทำเต็มส่วนที่ขาดหายไปให้ครบชุด

ปัญหาสื่อการสอนที่พบ คือ สื่อมีจำนวนไม่เพียงพอกับเด็กและขาดแคลนสื่อที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ดังที่ กรมวิชาการ (2540) ได้เสนอวิธีการจัดหาสื่อ ซึ่งจัดหาโดยการขอยืมสื่อจากแหล่งต่าง ๆ การจัดซื้อสื่อและเครื่องเล่นตามลำดับความจำเป็น โดยให้สอดคล้องกับงบประมาณของโรงเรียนและผลิตสื่อ หรือเครื่องเล่นขึ้นใช้เองจากวัสดุในท้องถิ่น

7. การเรียนรู้ของเด็ก

การผลการวิจัยพบว่า เด็กระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงอายุเดียวกัน ใช้ทั้งภาษาถิ่นและภาษากลาง (2 ภาษา) ในการสื่อสาร ผู้วิจัยเห็นว่าทั้งนี้เพราะ โรงเรียนอนุบาลอำเภอมีการจัดแบ่งชั้นเรียนเป็นระดับชั้นที่แน่นอน ทำให้เด็กอยู่ในช่วงอายุเดียวกันและโรงเรียนอนุบาลอำเภอมีกระจายอยู่ในทุกอำเภอ ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ จึงทำให้เด็กใช้ทั้งภาษาถิ่นและภาษากลาง (2 ภาษา) ในการสื่อสาร ในจุดนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เด็กมีสมาธิสั้น เด็กซนเกินไป เด็กขาดความพร้อมในการเรียนรู้ เด็กไม่ค่อยสนใจ หงวเล่น ไม่กล้าพูดและไม่กล้าแสดงออกในขณะที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังงานวิจัยของ ประภาญจน์ เหลาอ่อน (2539) ที่พบว่า ครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาถิ่นและการเรียนรู้ภาษาถิ่น ครูปฏิเสธการใช้ภาษาถิ่นของเด็กและรับรู้ว่ามีปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาของเด็ก ครูไม่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาภาษาถิ่นของตนควบคู่ไปกับการพัฒนาภาษาไทยกลางและครูบางคนไม่สามารถสื่อความหมายกับเด็กด้วยภาษาถิ่นเพราะไม่ใช่คนพื้นที่ ทำให้การเรียนรู้ของเด็กไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

นอกจากนี้แล้ว ครูเห็นว่าเด็กส่วนใหญ่มีความพร้อมด้านร่างกาย แต่ขาดความพร้อมในด้านการเรียนรู้และอารมณ์ เพราะไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมมาก่อนจากทางบ้าน ครอบครัวมีฐานะยากจนและเด็กไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ วิธีส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กให้ดีขึ้น ครูต้องใจเย็น จัดประสบการณ์ที่เด็กสนใจเพื่อพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้านและบันทึกพฤติกรรมตลอดจนความสามารถของเด็ก ครูมีวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก รวมทั้งจัดประสบการณ์โดยเน้นให้เด็กปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ รักษิณา (2540) ที่กล่าวว่า สามารถช่วยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้ โดยการจัดสภาพ

แวดล้อมให้เอื้ออำนวยแก่การเรียนรู้ของเด็ก การปฏิบัติของครูเมื่อพบว่าเด็กมีปัญหาในการเรียนรู้ ครูจะให้ความสนใจเด็กที่มีปัญหามากขึ้นและขอความร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขปัญหา

8. การวัดและประเมินพัฒนาการ

จากผลการวิจัยพบว่า ครูเห็นความสำคัญของการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ระดับก่อนประถมศึกษาว่าทำให้ทราบถึงพื้นฐานพัฒนาการของเด็ก แล้วนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กและทำให้ทราบว่าหลังจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์แล้ว เด็กแต่ละคนมีความก้าวหน้าอย่างไร ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งถูกต้องและเหมาะสมที่ครูเห็นความสำคัญของการวัดและประเมินพัฒนาการ เพราะครูจะได้ดำเนินการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กจริง ๆ โดยวัดและประเมินพัฒนาการเด็กทุกด้าน ตามสภาพความเป็นจริง วิธีที่ครูใช้ในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กมากที่สุด ได้แก่ การสังเกตและการบันทึกพัฒนาการ ซึ่งเป็นวิธีที่สะดวกที่สุดและง่ายที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการที่ครูใช้ ยังไม่สามารถให้ข้อมูลที่เพียงพอหรือชัดเจนสำหรับการประเมินพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ครูควรใช้วิธีการวัดและประเมินพัฒนาการหลาย ๆ วิธีการ ดังที่ นิตยา ภัสสรศิริ (2532) กล่าวว่า วิธีการวัดและประเมินพัฒนาการมีอยู่หลายวิธี ได้แก่ การสังเกตแล้วจดบันทึก การสัมภาษณ์ การใช้แบบทดสอบ การเก็บตัวอย่างผลงานเด็กและการทำแผนภาพหลังคัมภีร์ ซึ่งครูควรใช้วิธีการเหล่านี้ประกอบกันในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก เมื่อได้รับผลจากการประเมินพัฒนาการเด็กแล้ว ครูจะรายงานผลไปยังผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครองเด็ก ซึ่งนิตยา ภัสสรศิริ (2532) กล่าวว่า การรายงานผลการประเมินพัฒนาการเด็กไปยังพ่อแม่ ผู้ปกครอง ทำให้พ่อแม่รู้สึกว่าคุณครูเอาใจใส่ต่อเด็ก ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ปัญหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก พบว่า การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กทำได้ไม่ทั่วถึง เพราะเด็กมีจำนวนมากเกินไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรแบ่งเด็กเป็นกลุ่ม แล้วประเมินเด็กทีละกลุ่มจนครบพัฒนาการทุกด้าน ผู้ปกครองไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ผู้วิจัยเห็นว่าเกิดจากการที่เด็กส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ เพราะพ่อแม่ไปทำงานที่อื่นและขาดการประสานระหว่างโรงเรียนกับบ้าน ซึ่งครูควรจะไปเยี่ยมเด็กที่บ้านหลังเลิกเรียน และครูไม่มีเวลาในการวัดและประเมินพัฒนาการ เพราะต้องรับผิดชอบงานที่นอกเหนือจากการสอน เช่น งานธุรการ การเงิน เป็นต้น ผู้วิจัยเห็นว่า สาเหตุมาจากโรงเรียนขาดบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนไม่ควรมอบหมายงานต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการสอนให้แก่ครูระดับก่อนประถมศึกษา เพราะเด็กในวัยนี้ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ

9. การนิเทศการสอน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ทำการนิเทศการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการโรงเรียน ครูหัวหน้าสายชั้นระดับก่อนประถมศึกษาและบุคคลที่ผู้บริหารแต่งตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ที่กล่าวว่า ผู้ทำการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หรือครูวิชาการ ที่ได้รับมอบหมาย ส่วนผู้ที่ทำการนิเทศจากภายนอก ได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอและศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ที่กล่าวว่า ผู้ที่ทำการนิเทศจากภายนอก ได้แก่ ศึกษานิเทศก์อำเภอและศึกษานิเทศก์จังหวัด

กิจกรรมการนิเทศที่ครูได้รับ ได้แก่ การให้คำปรึกษาและการสังเกตการสอนหรือเยี่ยมชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเป็นการแนะนำ ช่วยเหลือ และประสานงานกันระหว่างผู้บริหารกับครูระดับก่อนประถมศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539) ได้ระบุว่า กิจกรรมการนิเทศการสอนระดับก่อนประถมศึกษาที่ควรนำไปใช้ ได้แก่ การประชุมนิเทศ การประชุม การอบรม สัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การพบปะสนทนา การศึกษานอกสถานที่และการแจกเอกสาร โรงเรียนอนุบาลอำเภอส่วนใหญ่ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน เดือนละ 1 ครั้ง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียนยังทำได้น้อยเกินไป และหลังจากที่มีการนิเทศการสอนแล้ว ผู้บริหารแจ้งผลการนิเทศแก่ครู เพื่อให้ครูนำผลไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้บริหารทำเช่นนี้เป็นสิ่งที่ดี ทำให้ครูมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายและมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยพบว่า ครูได้นำผลการนิเทศไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนและมีความกระตือรือร้นมากขึ้น

ปัญหาที่พบ ได้แก่ การนิเทศและการติดตามผลยังทำได้ไม่ต่อเนื่องและทำได้น้อยครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา พวงมาลี (2542) ที่พบว่ามีการนิเทศไม่สม่ำเสมอ ซึ่งแก้ไขโดยแจ้งให้ผู้นิเทศก์ทราบถึงความต้องการในการนิเทศและการศึกษาเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน
2. ครูระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต ควรนำสื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ในท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียนระดับก่อนประถมศึกษา
3. ครูระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต ควรมีการเปลี่ยนแปลงมุมประสบการณ์ภายในชั้นเรียนอยู่เสมอ ตามเนื้อหาประสบการณ์ที่จัดให้กับนักเรียน
4. ครูระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. ผู้ที่รับผิดชอบการนิเทศการสอน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ศึกษาพิเศษอำเภอ ศึกษาพิเศษจังหวัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรให้การนิเทศและติดตามผลการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลอำเภออย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการบริหารงานภายใน และการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ของโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต ระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ
3. ควรมีการศึกษาผลของการฝึกอบรม สัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงานนอกสถานที่ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูระดับก่อนประถมศึกษา ในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต
4. ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้ปกครองและชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาลอำเภอ ที่ใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนแบบเครือข่ายวิทยาเขต